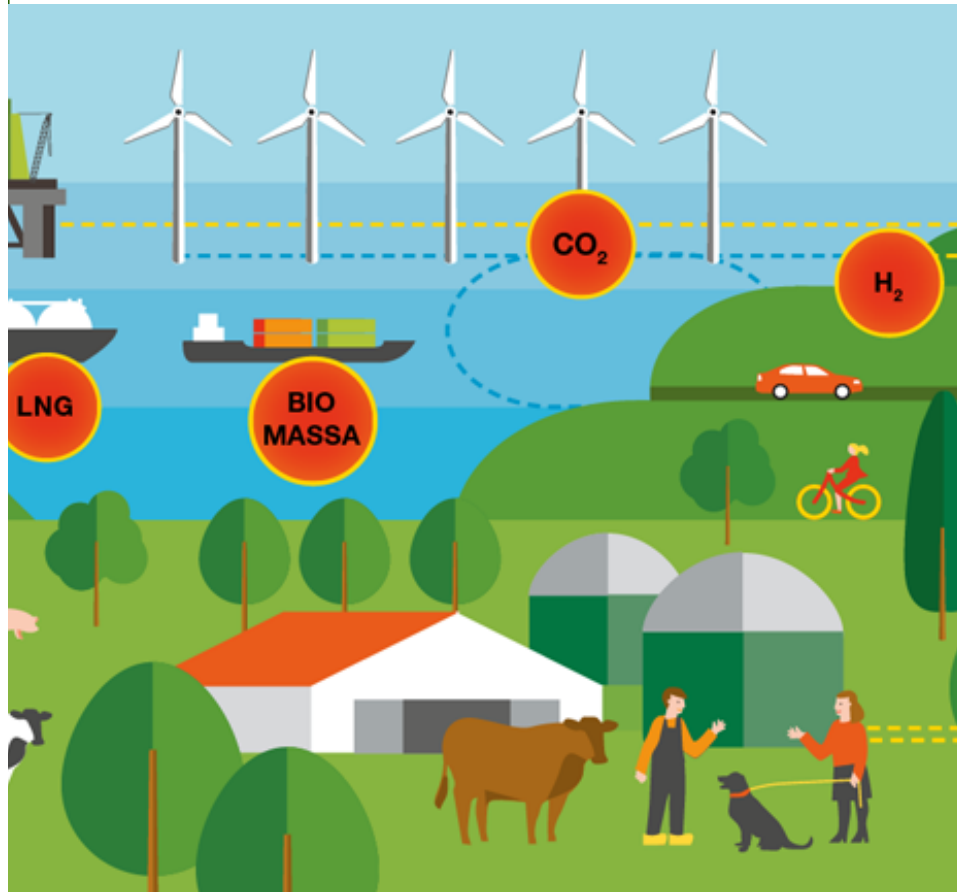

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

TKI Gas CCUS tender 2018

Webinar

30 augustus 2018

Martijn van de Sande / Gerdi
Breembroek

CCUS tender – Carbon Capture, Utilisation and Storage

Aanleiding:

- CCUS: heeft een belangrijke rol gekregen in het regeerakkoord en in de hoofdlijnen voor het klimaatakkoord
- CCUS is relevant voor Nederland
  - Industrie
  - Beschikbaarheid van infrastructuur en opslagmogelijkheden
  - Goede Nederlandse kennispositie
- CCUS daarom onderdeel Topsector Energie-werk

Doel CCUS tender

- Brede toepassing CCUS in 2025/2030 mogelijk maken door:
- Innovaties die knelpunten wegnemen in de hele keten
  - Technisch, economisch, maatschappelijk
- Verlagen van de kosten; verhogen van energetische efficiency; vergroten van de veiligheid
- Bevorderen van nuttige toepassing van CO₂

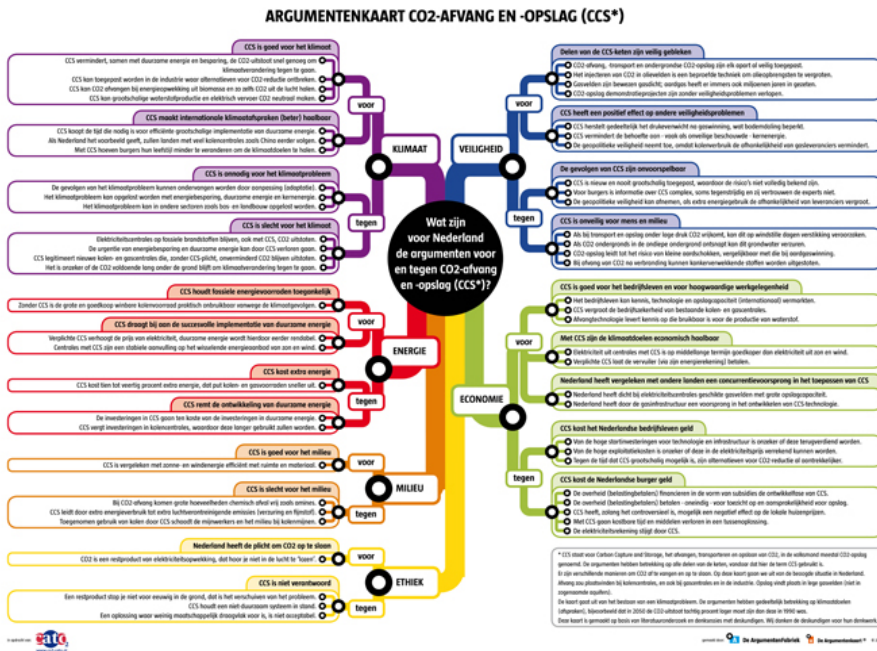
Binnen NL beleid: (hoofdlijnen) klimaatakkoord

- “CCS is nodig als tussenoplossing om de doelen in 2030 te halen”, maar moet verduurzaming van de industrie niet in de weg staan.
- CCU moet verder ontwikkeld dmv innovatie en pilots.
- Joint fact finding
- Inschatting van de bijdrage van CCS: 7Mton in 2030

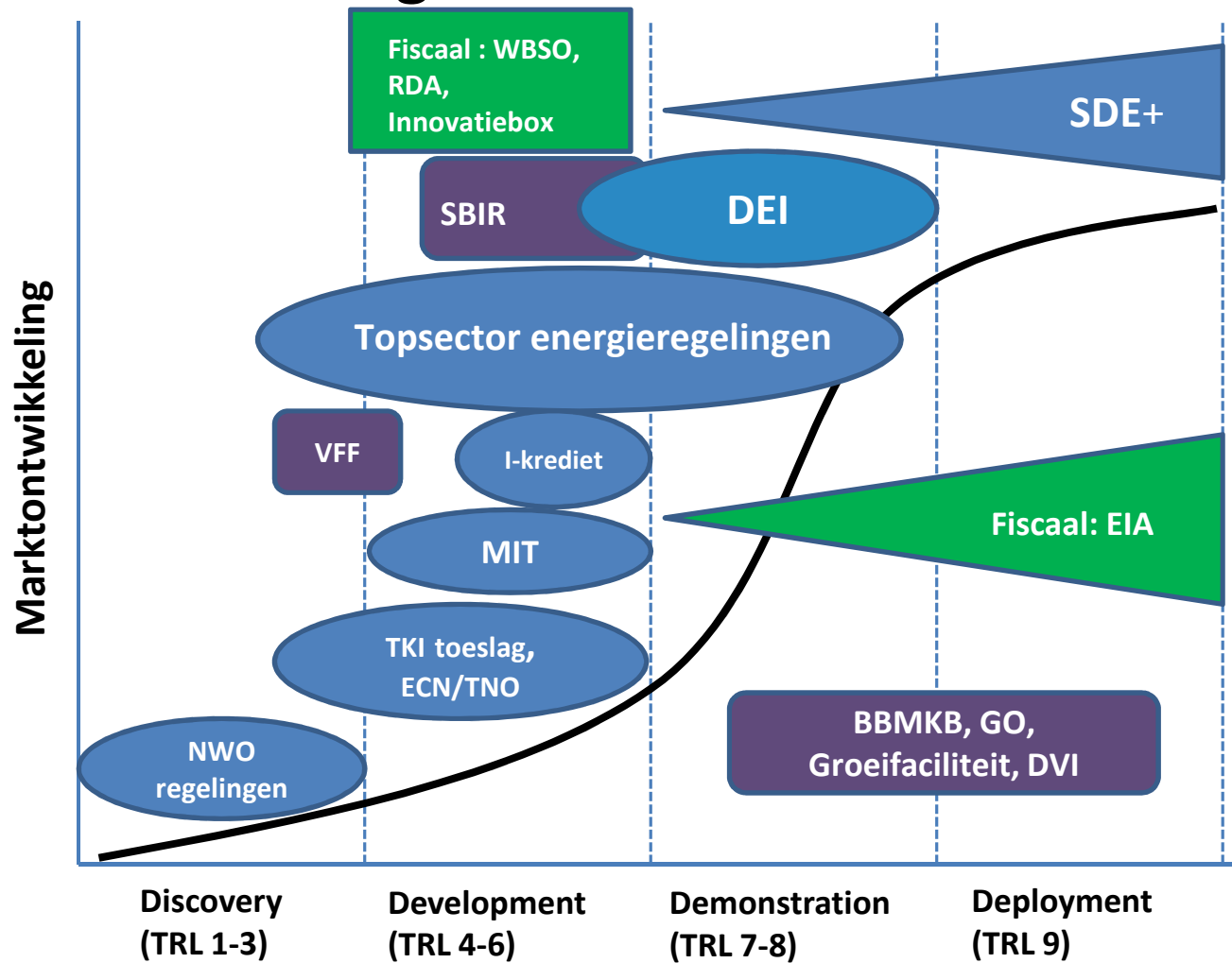
Binnen NL beleid: CCS Routekaart

- Eerste projecten in 2021-2025
- Capaciteit uitbouwen naar 2030 en 2050
- Opzet van een gezamenlijk R&D Programma
- Scheppen van de juiste, technische, economische en maatschappelijke randvoorwaarden

Positionering instrumenten

Onderzoeksonderwerpen CCUS tender - niet uitputtend

- CO2 afvang: technologieontwikkeling en demonstratierijp maken - t.b.v. industrie en energie
- CO2 transport: technologieontwikkeling, demonstratierijp maken incl. monitoring, verificatie en veiligheid
- CO2 hergebruik: technologieontwikkeling en pilots
- CO2 opslag: technologieontwikkeling, demonstratierijp maken incl. monitoring, verificatie en veiligheid
- 'extra interessant' : ketenintegratie, korte termijn uitrol CCUS in niches, negatieve emissies

Wat is het karakter van een TSE CCUS-project?

- Praktijkgericht, zo dicht mogelijk bij demonstratie c.q. voorbereidend op demonstratie
- Opheffen van knelpunten, aantoonbaar potentieel voor opschaling
- Bureaustudie, laboratoriumwerk, veldwerk, pilot, demo
- Maximum subsidie € 250.000 per project

Voorwaarden en percentages

- Indienen door samenwerkingsverband met tenminste één onderneming
- Subsidiepercentages:

Industrieel onderzoek	Experimentele ontwikkeling	Niet-economische activiteiten onderzoeksorganisaties
50%	25%	80%

- 10% opslag voor midden bedrijf, 20% voor klein
- Projectperiode max. 4 jaar

Definities: Industrieel onderzoek

- Planmatig of kritisch onderzoek dat is gericht op het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden met het oog op de ontwikkeling van nieuwe producten, procedés of diensten, of om bestaande producten, procedés of diensten aanmerkelijk te verbeteren. Het omvat de creatie van onderdelen voor complexe systemen en kan ook de bouw omvatten van prototypes in een laboratoriumomgeving en/of in een omgeving met gesimuleerde interfaces voor bestaande systemen, alsmede pilotlijnen, wanneer dat nodig is voor het industriële onderzoek en met name voor de validering van generieke technologie
- Goed om in de projectbeschrijving ook aandacht te geven op welke termijn de techniek toegepast kan worden.

Definities: Experimentele ontwikkeling

Het verwerven, combineren, vormgeven en gebruiken van bestaande wetenschappelijke, technologische, zakelijke en andere relevante kennis en vaardigheden, gericht op het ontwikkelen van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten. Dit kan ook activiteiten omvatten die gericht zijn op de conceptuele formulering, de planning en documentering van alternatieve producten, procedés of diensten.

Experimentele ontwikkeling kan **prototyping, demonstraties, pilotontwikkeling, testen en validatie** omvatten van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten in omgevingen die representatief zijn voor het **functioneren onder reële omstandigheden**, met als hoofddoel verdere technische verbeteringen aan te brengen aan producten, procedés of diensten die niet grotendeels vast staan. Dit kan de ontwikkeling omvatten van een commercieel bruikbaar prototype of pilot die noodzakelijkerwijs het commerciële eindproduct is en die te duur is om te produceren alleen met het oog op het gebruik voor demonstratie- en validatiedoeleinden.

Onder experimentele ontwikkeling wordt niet verstaan routinematige of periodieke wijziging van bestaande producten, productielijnen, fabricageprocessen, diensten en andere courante activiteiten, zelfs indien die wijzigingen verbeteringen kunnen inhouden;

- **Deze fase die volgt op industrieel onderzoek en speelt zich niet meer in het 'laboratorium' af.**

Beoordelingscriteria:

	Gewicht
• Bijdrage doelstelling programmaliijn	25%
• Bijdrage aan NL economie	25%
• Vernieuwing, kennispositie	25%
• Kwaliteit: aanpak, beheersing risico's, deelnemers	25%

Beoordeling

- 4 criteria scoren elk 1-5 punten
- Eis: per criteria minimaal 3 punten
- Een onafhankelijke commissie geeft punten en rangschikt de projecten
- De beste projecten die binnen budget vallen worden gecommiteerd
- Projecten die niet voldoen aan de eisen of buiten budget vallen worden afgewezen

Bijdrage doelstelling programmlijn CCUS

(criterium a)

Denk aan:

- Belang van het knelpunt en inhoudelijke kwaliteit van de oplossing
- Effect op projectniveau en herhalingspotentieel
- Bezien over gehele keten, van bron tot gebruik/opslag
- Aanvullende duurzaamheidseffecten (PP)
- Onderbouwing, kwantificering!

Bijdrage Nederlandse Economie (criterium b)

Moeilijk maar belangrijk criterium; toekomstig beleid veelal sterk bepalend

- Effect/opbrengst voor bedrijf of sector
- Omzet, werkgelegenheid, export
- Goede businesscase voor leverancier én eindgebruiker (indien van toepassing)
- Randvoorwaarden aan verdienmodel, en realiteitszin daarvan
- Inzicht in implementatietraject

Vernieuwing en kennispositie (criterium c)

- Internationale stand der techniek is maatstaf
  - Omschrijf de ontwikkeling t.o.v. de stand der techniek!
- Vernieuwing of nieuwe toepassing
- Borging lessen uit project: afspraken over IP
- Kennisopbouw, versterking kennispositie in NL

Kwaliteit van het project (criterium d)

- Aanpak, onderzoeksmethode
- Projectplan, goede beschrijving en onderbouwing
- Risico's en risicobeheersing
- Goede partners en heldere verdeling taken
  - De logische partners zijn in het project betrokken
  - Kennisinstituut als partner strekt tot aanbeveling

Eigen bijdrage

Let op!

- Financiering eigen aandeel:
  - Moet in orde zijn bij aanvraag, met concrete toezeggingen.

Aanvragen

TSE CCUS via Tenderprincipe:

- Digitaal indienen via e-loket
- Geen kans voor completering van ontbrekende stukken na sluitingsdatum.
- Beschikking na 13 weken

- tendersluiting in 2018:
  - 30 oktober 2018, 17:00 uur
- Relevante pagina's voor aanmelding te vinden via www.rvo.nl/tse

Behandeling door RVO.nl

- Op tijd binnen en compleet?
- Voldoet aan voorwaarden (afwijsgonden)?
- Beoordeling projectplan en rangschikking door externen
- Beoordeling subsidiabele kosten (RVO)
- RVO kan zowel inhoudelijke als financiële vragen stellen gedurende de hele beoordelingsperiode

Welke aanvragen worden afgewezen?

- Te laat of niet compleet
- Geen ondernemer
- Doelstelling regeling
- Financierbaarheid (eigen bijdrage)
- Technische en economische haalbaarheid
- Rangschikking (budget) en minimum kwaliteit
- Een score lager dan 3 op een criterium

Meer informatie TSE-regelingen 2018

<http://www.rvo.nl/tse>

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0035474>
(update van de regeling per 1 oktober)

CCUS tender:

Martijn van de Sande: martijn.vandesande@rvo.nl

Gerdi Breembroek: gerdi.breembroek@rvo.nl

- Vragen?

